

לאיזו ערכאה כדאי לנשים לפנות קודם בסכסוכי גירושין?

בני דון-יחיא

בניגוד לדעה הרווחת, ישנם מקרים שבהם עדיף לנשים להקדים ולפנות דווקא לבית הדין הרבני. המירוץ לסמכות

כאשר לבעל כושר השתכרות גבוה לאין שיעור מזה של אשתו. מצב זה מכונה מוניטין אישי או הון אנושי של הבעל. חוק זה חל גם בבתי הדין, אבל הם ימעטו לעשות בו שימוש. הדיינים ינהגו ביד קפוצה, ולכן עדיף

הדיינים או השופטים. ירצו לצמצם את הסדרי הראייה עם האב - יעשו זאת וימצאו דרך לנטרל את המלצות פקידת הסעד. לעומת זאת, בסכסוכים על חלוקת הרכוש כדאי לנשים לפתוח בהליכים

על כל צד לבדוק היטב את מכלול הנסיבות בטרם יבחר בערכאה כלשהי. אבל יש עצה חשובה יותר: לנסות להגיע להידברות

לבעלים - אם הנושא הזה משמעותי - להקנות לדיינים סמכות שיפוט על ידי הגשת תביעת גירושין כרוכה בטרם תפנה האישה לבית המשפט. סוף דבר, על כל צד לבדוק בקפדנות את מכלול הנסיבות בטרם יבחר בערכאה כלשהי. אבל יש עצה חשובה יותר: לבדוק היטב אם צריך בכלל לפתוח בהליכים, שכן לא פעם ניתן להגיע לפתרון הסכסוך בהידברות ללא הקזת דם ודמים מיותרים בערכאות. ■

עו"ד בני דון-יחיא עוסק בדיני משפחה, ירושה ועזבונות, ופרסם ספרים בנושאים אלו

כדי להקנות סמכות לבית המשפט האזרחי דווקא. השופטים יעשו כל מאמץ כדי לאפשר לאישה לאתר את כל רכושו של בעלה ולקבל את מחציתו. בבתי הדין תתקשה אישה לקבל צווים מתאימים ואוזן קשובה בתחום הזה.

באחרונה מסתמנת מגמה המצדיקה עוד יותר את בחירת בית המשפט כפורום כדאי יותר לנשים להתדיין בנושא הרכוש: חוק יחסי ממון בין בני זוג מאפשר לבית המשפט לחלק את הרכוש שלא בשווה, אלא לתת לצד אחד (לרוב לאישה) נתח גדול יותר. בבתי המשפט יטו לחלק את הרכוש שלא בשווה בין השאר

וזאת כחלק מזכותה למזונות מבעלה. המקור ההלכתי לסמכות בית הדין הוא במשנה הקובעת ש"אין מוציאים אישה מנווה היפה לנווה הרע". כלומר, מעברה של האישה לדירה שכורה (גם אם הבעל יחויב לשלם חלק משכר הדירה) או לדירה קטנה יותר (שתוכל אולי להרשות לעצמה לרכוש מתמורת מחצית הדירה שתקבל) יוריד את רמת החיים של האישה, ובכך תיפגע זכותה לקבל מזונות ראויים מבעלה, שמדור הוא אחד מרכיביהם.

חשוב לציין כי צו למדור ספציפי של בית הדין מונע את מכירת הדירה גם אם בית המשפט למשפחה יחליט אחרת. ואולם זהו צו זמני, ואם הדיינים ישתכנעו כי אין מקום לשלום בית - הם יבטלו אותו.

תחום אחר שבו עדיף לאישה להקדים ולהקנות סמכות לבית הדין הוא המשמורת בילדים והסדרי הראייה של האב איתם. אכן, במרבית המקרים מוטב לאישה להתדיין בנושא זה בפני שופטות ושופטים ולא בפני דיינים, אבל כשמדובר בבעל שעזב את אשתו לטובת אישה אחרת, או בזוג דתי כשהבעל חוזר בשאלה - בית הדין עשוי להיטיב עם האישה.

הנושא מתעורר רק כששאלת המשמורת בילדים עומדת על הכף או כשהבעל דורש משמורת משותפת או הסדרי ראייה נרחבים, והאישה סוברת שטובת הילדים סותרת דרישות אלה. שתי הערכאות יזמינו תסקיר סעד כדי לקבל תמונה מקצועית והמלצות של בעלי מקצוע, אבל ההחלטה נתונה בידי

הדעה המקובלת בסכסוכי גירושין היא שלנשים עדיף להקדים ולפתוח תיק בבית המשפט למשפחה ולגבירים רצוי להקנות סמכות לבית הדין הרבני. מדובר בתופעה הייחודית לארצנו, הקרויה "מירוץ סמכויות". אך סקירת מקרים שונים מלמדת שלא תמיד דעה זו נכונה, והדבר תלוי בטיבו של הסכסוך.

הנושא המרכזי שביחס אליו עדיף לעתים קרובות לאישה להקדים ולפנות לבית הדין הרבני קשורה לדירת המגורים. החוק מאפשר לכל צד להגיש לבית המשפט תביעה למכירת הדירה. הליך זה קרוי פירוק שיתוף במקרקעין. למעט מקרים חריגים, השופט יקבל תמיד תביעה זו. פירוק השיתוף הוא כלי חזק מאוד לקידום ענייניו של בעל החפץ בגירושין כאשר אשתו מתנגדת לכך או מתנה את הסכמתה בויתורי רכוש מצד הבעל. האיום בפירוק השיתוף, ובחודאי משנותן בית המשפט החלטה למכירת הדירה וחלוקת תמורתה בשווה, מאיץ את קצב המו"מ וגורם תכופות לאישה להסכים לתנאי גירושין סבירים בעיני בעלה: חלוקה שווה של כל הרכוש.

לאישה יש רק דרך אחת לסכל את מהלך מכירת הדירה - פנייה לבית הדין הרבני בשתי תביעות: תביעת מזונות עבודה ותביעה לשלום בית. במסגרת תביעת המזונות עותרת האישה גם למתן "צו למדור ספציפי" בדירה. הדיינים נוטים בקלות להוציא צו זה מיד וללא דיון. הצו קובע כי לאישה זכות להמשיך לגור בדירת המגורים, גם כשבעל בעלות בה,

עו"ד בני דון-יחיא
צילום: חן גוסלר